

**Abstract:**

The main purpose of this study is to identify the dimensions and components and design a pathological model for the implementation of the general commercial policy of the country with the approach of resistance economics. The research method is mixed (qualitative and quantitative) that the theme analysis method and Delphi method have been used to extract qualitative data. The statistical population of the qualitative sector includes professors and experts of the commercial sector, which has been used by purposeful sampling method to 12 experts to extract the initial data (interview) and 7 experts to apply opinions in the Delphi method. The statistical population of the quantitative section includes 1200 experts and managers of the country's commercial sector, which is determined using Cochran's formula of 300 sample size, the results of theme analysis by Astrid Sterling method and the use of NVIVO software including 129 open source There were 50 basic codes, 15 organizing codes and 3 universal codes. Also, the test results of the structural equation model showed that all the relationships between the main variables in the research model are significant and the factors related to each section have a significant effect on the dependent variable and the fit and validation of the model have been confirmed. There is a significant difference between the priority of the pathological components of the implementation of the general commercial policies of the country with the approach of resistance economy and the factor of inhibiting the space of implementation has the highest priority and the factor of inhibiting the space of resistance economy has the lowest priority.

**Keyword:** PATHOLOGY OF PUBLIC POLICY IMPLEMENTATION, RESISTANCE ECONOMY, CONTENT ANALYSIS.

## طراحی مدل آسیب‌شناسی اجرای خط‌مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی

محمدطه‌وری<sup>۱</sup>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۷/۲۴

سیدعلی اکبر احمدی<sup>۲</sup>

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۶/۲۶

کامبیز حمیدی<sup>۳</sup>

### چکیده:

هدف اصلی این پژوهش شناسایی ابعاد و مؤلفه‌ها و طراحی الگوی آسیب‌شناسی اجرای خط‌مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی می‌باشد. روش تحقیق بصورت آمیخته (کیفی و کمی) بوده که برای استخراج داده‌های کیفی از روش تحلیل تم و روش دلفی استفاده شده است. جامعه آماری بخش کیفی شامل اساتید و صاحب‌نظران بخش بازرگانی که به روش نمونه‌گیری هدفمند به تعداد ۱۲ نفر خبره جهت استخراج داده‌های اولیه (مصاحبه) و تعداد ۷ نفر خبره جهت اعمال نظر در روش دلفی استفاده شده است. جامعه آماری بخش کمی شامل کارشناسان و مدیران بخش بازرگانی کشور به تعداد ۱۲۰۰ نفر که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۰۰ نفر حجم نمونه تعیین گردیده است، نتایج تحلیل تم به روش آسترید استرلینگ و استفاده از نرم افزار NVIVO شامل تعداد ۱۲۹ کد باز، تعداد ۵۰ کد پایه، تعداد ۱۵ کد سازماندهنده و تعداد ۳ کد فراگیر بوده است. همچنین نتایج آزمون مدل معادلات ساختاری نشان داد تمامی روابط بین متغیرهای اصلی در مدل پژوهش معنادار بوده و عوامل مرتبط با هر بخش تأثیر معناداری بر متغیر وابسته دارند و برازش و اعتبار سنجی مدل تأیید گردیده است. بین اولویت مؤلفه‌های آسیب‌شناسی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی تفاوت معنی‌داری وجود داشته و عامل بازدارنده فضای اجرا بالاترین اولویت و عامل بازدارنده فضای اقتصاد مقاومتی پایین‌ترین اولویت را از دیدگاه پاسخ‌دهندگان به خود اختصاص داده است.

**کلید واژه:** آسیب‌شناسی اجرای خط‌مشی عمومی بازرگانی، اقتصاد مقاومتی، تحلیل مضمون.

<sup>۱</sup> دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران mthoori2015@. gmail.com

<sup>۲</sup> استاد، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) aliakberahmadi@ gmail.com

<sup>۳</sup> استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران Ka.hamidi@. gmail.com

## ۱- مقدمه :

خط‌مشی عمومی به مطالعه و تحلیل عمل دولت‌ها می‌پردازد. در واقع خط‌مشی گذاری عمومی، تجلی اداره حکومت در عمل است؛ که آن‌ها را می‌توان به عنوان مجموعه‌هایی ساختاری و مرتبط متشکل از مقاصد، تصمیمات و اعمالی که قابل نسبت به اقتدار عمومی در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی هستند، در نظر گرفت (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۴).

دولت‌ها در مواجهه با مسائل و مشکلات عمومی، ناگزیر به تنظیم خط‌مشی‌های عمومی هستند (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۸۹). بارسلومیو و چوکومیکا<sup>۱</sup> (۲۰۱۳) اذعان نمودند خط‌مشی مسیری برای اقدامات مشخص است که هدایت، رهنمود و جهت‌گیری برای نیل به اهداف معین کلی و جزئی مدنظر دولت را فراهم می‌کند. به‌طور ساده می‌توان گفت خط‌مشی عمومی تصمیمی است که در رابطه با یک مشکل عمومی اتخاذ می‌شود و باید در نظر داشت خط‌مشی صرفاً اتخاذ تصمیم نیست؛ بلکه فرآیندی است شامل تمام اقدامات که از زمان احساس مشکل شروع می‌شود و به ارزیابی نتایج حاصل از اجرای خط‌مشی ختم می‌گردد (الوانی و شریف‌زاده، ۱۳۹۶). این نگرانی که چرا سیاست‌های مبهم و برنامه‌های بزرگی همچون مبارزه با فقر، کاهش بیکاری و توسعه اجتماعی در عمل به هنگام اجرا دچار مشکل می‌شوند، همواره ذهن سیاست‌گذاران و شهروندان را به خود مشغول داشته است. پرسمن و ویلداوسکی (۱۹۷۳) این دغدغه را در کتاب خود تحت عنوان "چگونه آرزوهای بزرگ در دولت مرکزی، در استان‌ها ابتر می‌شوند" به روشنی بیان کرده‌اند. این مشکل نتیجه و پیامد فرایندهای اداری میان مرحله تدوین خط‌مشی و بروز نتایج آن می‌باشد.

با مطالعه دستاوردهای علمی در زمینه خط‌مشی‌گذاری عمومی و نیز تعالیم آسمانی مکتب کمال بخش اسلام و دخالت عقل به این نتیجه می‌رسیم که نظام خط‌مشی‌گذاری و اجرای آن در ایران و بخصوص در نهادهای دولتی از کمبودهایی برخوردار است (الوانی و همکاران، ۱۳۹۰) این معضل در شرایط اکنون که کشور عزیز ما با تحریم اقتصادی زیادی روبرو است، نمود بیشتری پیدا کرده است و برای رهایی از این معضل، سازمان‌ها بالأخص بخش بازرگانی خط‌مشی‌های متناسب با این شرایط و با رویکرد اقتصاد مقاومتی اجرا نمایند تا بتواند بر بسیاری از این مشکلات فائق آید، این مهم باعث شده است تا پژوهشگر در پژوهش حاضر به بررسی مسئله آسیب‌شناسی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی و ارائه مدل در این خصوص بپردازد.

## ۲- چارچوب نظری و پیشینه تحقیق:

آغاز توجه به خط‌مشی‌گذاری نظام بازرگانی با درج موادی در قانون تجارت در سال ۱۳۰۳ رسمیت یافت. از اهداف مندرج در قانون تجارت حفظ مالکیت و حقوق افراد و در نتیجه امنیت خاطر معاملات ذینفعان در عرصه اقتصادی می‌باشد. هرچند در مرحله تدوین خط‌مشی‌های بازرگانی قانون‌گذار به دنبال تصویب جامع مقررات و رفع خطرات احتمالی ناشی از دادوستدهای تجاری می‌باشد ولی عملاً در مرحله اجرا شاهد شکست و عدم اجرا بوده‌ایم. در سایر قوانین مرتبط با بخش بازرگانی کشور اعم از قانون تجارت الکترونیک، قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان، قانون امور گمرکی و قانون داوری‌های تجاری بین‌المللی، قانون معافیت صادرات کالا و خدمات

از پرداخت عوارض، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، قانون تشکیلات اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و قانون نظام صنفی کشور، قانون تشویق سرمایه‌گذاری خارجی، قوانین مقررات صادرات و واردات و نهایتاً تکالیف بخشی مندرج در قانون پنج‌ساله برنامه ششم توسعه اقتصادی، سند چشم‌انداز سیاست‌های کلی نظام در افق سال ۱۴۰۴ و سایر قوانین نیز شاهد عدم اجرا خط‌مشی‌های تدوین شده هستیم. در مورد قاچاق کالا در سال ۹۴، تعداد ۷۷۳۶ پرونده به ارزش ۱۵ میلیون دلار، در سال ۹۵، تعداد ۱۶۴۲۸ پرونده به ارزش ۱۳ میلیون دلار و در سال ۹۸، تعداد ۹۸۰۰۰ پرونده به ارزش ۵۷ میلیارد دلار گزارش شدند که این نشان دهنده این مطلب است که قوانین و مقررات در این زمینه قدرت بازدارندگی کمی دارد و نتوانسته قاچاق کالا را کنترل کند (ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا، ۱۳۹۹).

کتاب قانون نظام صنفی در سال ۱۳۵۸ و اصلاحیه آن با گذشت چهار دهه هنوز پر از ابهام و خلاء عملیاتی در اجرا است، کتاب قانون صادرات و واردات با بیش از ۷۰۰ صفحه و ویرایش سالانه هنوز نتوانسته نیاز تجاری و تاجر را در صحنه‌های داخلی و خارجی پاسخگو باشد؛ کتاب قانون حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نتوانسته میانجی و پاسخگو مناسبی بین این دو گروه باشد، قوانین امور گمرکی و امور تجارت بین الملل مملو از کاستی‌ها و لحاظ نکردن شرایط و اقتضائات زمانی و فاصله از اقتصاد مقاومتی دارد، قانون اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی بنوعی دولتی و بدور از میدان داری تاجر در عرصه تجارت خارجی است، مغایرت روح فلسفه وجودی نمایشگاه‌های بین‌المللی با عملکرد واقعی توسط مجریان، قوانین بازرسی و نظارت بر کالا و خدمات غلبه بر تورم زایی و کندی فعالیت بازرگانان در اجرا شده است، استفاده از روش‌های منسوخ و غیر بازدارنده و تکرار تخلف در تعیین جرایم اقتصادی، معطف نبودن قوانین بخش بازرگانی در اجرا دلایلی هستند که امروزه نظام بازرگانی کشور که یکی از شاخص مناسب برای توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور محسوب میشود و علیرغم سهم بالایی که از تولید ناخالص داخلی میتواند برخوردار باشد اما عملاً نتوانسته جایگاه مناسب خود را ارتقاء دهد.

برخی از مسائل و مشکلاتی که در زمینه اجرای خط و مشی‌های عمومی بازرگانی در کشور وجود دارد آن است که برنامه‌ریزی دقیق و صحیحی در زمینه اجرای برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت در بخش بازرگانی وجود ندارد و با تغییرات سیستم دولت این برنامه‌ریزی‌ها با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو می‌شوند که بعضاً برخی از برنامه‌های موجود در اجرای خط و مشی‌های عمومی بازرگانی برنامه‌های قبلی و هزینه‌بر شده را زیر سؤال می‌برند و این امر می‌تواند سرعت اجرای خط و مشی‌های عمومی بازرگانی را کندتر نموده و یا آن را از حرکت وادارد. بنابراین ابعاد آسیب‌پذیری در اجرای اقتصاد مقاومتی در حوزه اداره عمومی بازرگانی با توجه به تنوع قوانین و ماهیت چندوجهی آن به دلیل پیچیدگی پدیده‌های اقتصادی اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و روزافزون آن باعث نارسایی و عدم اجرا صحیح مقررات خصوصاً در حوزه‌های تخصصی تنظیم بازار، اتاق بازرگانی، اتاق اصناف، مراحل بازاریابی و فروشندگی، قاچاق کالا، مناطق آزاد تجاری، شبکه‌های اطلاع‌رسانی تجاری، ثبت سفارش واردات کالا و همچنین وجود قوانین ناکارآمد در بی‌ثباتی تقاضای بازار، نوسانات هزینه‌های مصرف‌کننده در دوران بیماری کرونا و پسا کرونا در ایران، فضای بی‌ثباتی کسب‌وکار، ساختار وابسته به واردات کالا، ساختار غیررقابتی، بهره‌وری پائین عوامل تولید، تکانه‌های نفتی و اثرات تحریم‌ها و عدم موفقیت رویکردهای وزارت

صنعت، معدن و تجارت در تأمین مالی شده‌اند. همچنین نباید از دانش حل تعارضات و دانش پیاده سازی و توانمندسازی در راستای اجرای خط مشی‌های عمومی بازرگانی کشور غفلت نمود. لذا توجه به آسیب شناسی خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور به تفکیک (نهادی، فرایند، قانونی و سایر موارد) لازم و ضروری می‌باشد. لذا این پژوهش در پی تدوین مدلی است، که با بررسی چالش‌ها و موانع خط‌مشی عمومی بازرگانی یک مدل جامع برای آسیب شناسی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی ارائه دهد، تا زمینه اجرای موفق و کارآمد خط مشی عمومی را فراهم نماید.

۲-۱ پیشینه پژوهش:

نتایج برخی از پژوهش‌های مشابه در جدول زیر ارائه گردیده است:

پژوهشگر / سال	حوزه پژوهش	شرح
دلشاد و اسدی / ۱۳۹۹	ناسایی، طبقه‌بندی و موانع اجرای خط مشی عمومی در حوزه پولی و مالی	چالش‌ها و موانع اجرای خط مشی در حوزه پولی و مالی ستاد بانک کشاورزی شامل چالش‌های مربوط به مجریان، چالش‌های ساختاری و محتوایی، چالش‌های مربوط به منابع انسانی- مالی و چالش‌های ناشی از محیط و ذی نفعان می‌باشد
کاظمی رهبر و همکاران / ۱۳۹۹	بررسی و ارائه مدل آسیب شناسی خط مشی گذاری در حوزه تعاون	مجریان خط مشی، ساختار قوانین و سازمان‌های اجراکننده خط مشی، منابع و امکانات، عوامل محیطی، ارزیابی و کنترل، فساد سیستمی گروه‌های فشار، ذینفعان وابسته، مهم‌ترین عوامل آسیب شناسی خط مشی گذاری در حوزه تعاون هستند
اصلی پور / ۱۳۹۹	شناسایی دوگان‌های خط‌مشی گذاری عمومی در حوزه محیط زیست ایران	مضامین اصلی و فرعی در قالب دوگان‌ها استخراج شد که از مهمترین آن‌ها می‌توان به دوگان دانش کنش، دوگان نشانه ریشه، دوگان حفاظت توسعه، دوگان تعامل تحفظ و دوگان ساختار کارکرد در خط‌مشی گذاری زیست‌محیطی اشاره کرد.

<p>موانع اجرای خط مشی های آموزش عالی شامل ده مفهوم اصلی در قالب ۵۳ مقوله است که مفاهیم اصلی به ترتیب بر اساس تحلیل سلسله مراتبی عبارتند از: موانع مدیریتی ساختاری، موانع درون سازمانی، موانع فردی، موانع کلان کشوری، موانع مربوط به تدوین خط مشی، موانع مربوط به نظام آموزشی، موانع مربوط به اسناد بالادستی، موانع محیطی و ابزاری و موانع مربوط به اجتماع و فرهنگ.</p>	<p>شناسایی و اولویت بندی موانع و چالش های اجرای خط مشی های آموزش عالی در ایران</p>	۱۳۹۸	ضابط پور و همکاران
<p>موانع مدیریتی، موانع ساختاری، موانع استراتژیکی و سازمانی از موانع اجرای خط مشی عمومی در واحدهای منابع انسانی در وزارت نفت هستند.</p>	<p>شناسایی و اولویت بندی موانع اجرای خط مشی عمومی در واحدهای منابع انسانی در وزارت نفت</p>	۱۳۹۷	ملاحسینی
<p>مشکلات مربوط به تدوین کنندگان خط مشی، مجریان و استفاده کنندگان، ماهیت خط مشی، سازمان مجری، انواع کنش ها و گروه های فشار و محیط با اجرای خط مشی در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی رابطه دارند، به عبارت دیگر، همه فرضیه های پژوهش مورد تأیید قرار گرفتند.</p>	<p>موانع اجرای خط مشی های عمومی در سازمان های دولتی</p>	۱۳۹۵	عباسی و همکاران
<p>چگونه خط مشی تجارت اتحادیه اروپا در برابر سایر نقاط جهان باید متناسب با تغییرات خارجی اصلاح و تجدید شود. به ویژه، آن ها نظم در حال تغییر جهان را در قالب سیاست جدید تجاری ایالات متحده، خروج انگلیس از اتحادیه اروپا و جایگاه برجسته چین در صحنه بین المللی تجزیه و تحلیل می کنند</p>	<p>بررسی چالش های خط مشی تجارت اتحادیه اروپا در یک نظم جهانی در حال تغییر</p>	۲۰۲۰	آلوستام و لیندبرگ
<p>موانع خط مشی گذاری می باشند که ایجاد یک محیط نظارتی و سیاسی پاسخگو باعث تشویق و حمایت از نوآوری و اجرای خط مشی ها می گردد</p>	<p>بررسی موانع خط مشی گذاری در بخش سلامت</p>	۲۰۱۹	مک نیل و همکاران
<p>کمبود منابع مالی، عدم مشارکت کارکنان و کاهش نظارت بر اهداف از جمله عوامل مؤثر بر اجرای موفقیت آمیز سیاست می باشند</p>	<p>موانع اجرای خط مشی</p>	۲۰۱۸	مک تیگو و همکاران

مقامات محلی خود مانع مهمی در اجرای خط‌مشی‌های کلی مصرف انرژی‌اند و نهایتاً این موانع محلی، عملکرد کلی نظام و دولت مرکزی را در دستیابی به اهداف بلندمدت تحت تأثیر قراردادده و عواقب نامطلوبی را در چشم‌انداز این کشور ترسیم می‌کند.	یک شکاف ذهنی از موانع و محدودیت‌های اجرایی خط‌مشی‌گذاری‌های انرژی در مقیاس محلی در مناطق روستایی چین	۲۰۱۷	وو و همکارانش
عدم ارتقاء ظرفیت فناوری، عدم آموزش فناوری جدید، عدم تضمین خط‌مشی عمومی از طرف مقامات بالای خط‌مشی، عدم افزایش تعهد نمایندگان دولت از موانع اجرای خط‌مشی عمومی می‌باشند.	بررسی موانع اجرای خط‌مشی عمومی	۲۰۱۶	کوستا باربوسا و همکاران

### ۳- روش شناسی پژوهش:

پژوهش حاضر از نظر هدف و جهت‌گیری از نوع توسعه‌ای کاربردی است. با توجه به موضوع تحقیق و ماهیت داده‌ها، روش تحقیق حاضر ترکیبی است که در آن روش‌های کمی و کیفی توأمان استفاده شده است. بنابراین این پژوهش از روش‌های آمیخته متوالی اکتشافی-مدل ایجاد گونه‌شناسی- به عنوان راهبرد پژوهشی استفاده کرده است.

در بخش کیفی ابتدا به وسیله روش تحلیل مضمون که روشی اکتشافی است، با استفاده از مصاحبه از خبرگان، چهارچوب نظری و مدل مفهومی تدوین گردید و پایایی و اعتبار آن توسط روش دلفی تعیین گردید و در ادامه در بخش کمی به منظور اعتباریابی بخش کیفی و تعیین الگوی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی با رویکرد اقتصاد مقاومتی، مدل نهایی به دست آمده با استفاده از روش پیمایشی مدل نظری در قالب پرسشنامه در نمونه انتخابی تصادفی مورد سنجش و اعتباریابی قرار داده شد و الگوی ساختاری آسیب‌های اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی با رویکرد اقتصاد مقاومتی تعیین گردید.

مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر خبرگانی که اساتید دانشگاه، خبرگان، کارشناسان دارای تخصص بازرگانی و نیز فعالان عرصه تجارت هستند، بوده است، در انتخاب این تعداد نمونه مشارکت‌کنندگان، مسائلی؛ چون زمان، در دسترس بودن مصاحبه‌شوندگان و میزان همکاری آنها مورد توجه قرار گرفته است. در این مطالعه با تعدادی از خبرگانی که مدنظر بوده‌اند مصاحبه انجام گردید، که پس از انجام ۱۲ مصاحبه با توجه به مطرح گردیدن موارد تکراری، محقق به این نتیجه رسید که داده‌های جدید و متفاوت از نظرات سایر مصاحبه‌ها قابل حصول نیست. بر این اساس اشباع مصاحبه‌ها اعلام گردید.

جامعه آماری بخش کمی تحقیق شامل کارکنان و مدیران اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی و اتاق اصناف، وزارت صنعت، معدن و تجارت کشور می‌باشد که حجمی برابر با ۱۲۰۰ نفر را شامل می‌شود.

که حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۲۹۱ مورد تعیین گردیده و به جهت پرسشنامه هایی که ممکن است ناقص پرشوند تعداد ۳۱۰ مورد پرسشنامه در نمونه آماری توزیع گردیده که در نهایت تعداد ۳۰۰ پرسشنامه تکمیل و برگشت داده شده است

همان‌طور که در جدول زیر مشاهده می‌گردد از تعداد ۱۲ مصاحبه ۳۴۶ کد استخراج گردید.

مصاحبه کنندگان	فضای اجرا	فضای بازرگانی	فضای اقتصاد مقاومتی
مصاحبه شونده ۱	۱۳	۱۵	۱
مصاحبه شونده ۲	۱۱	۱۱	۸
مصاحبه شونده ۳	۱۹	۱۷	۶
مصاحبه شونده ۴	۱۶	۱۶	۵
مصاحبه شونده ۵	۱۰	۱۲	۵
مصاحبه شونده ۵	۹	۱۳	۵
مصاحبه شونده ۷	۶	۹	۵
مصاحبه شونده ۸	۱۵	۱۷	۷
مصاحبه شونده ۹	۸	۱۰	۸
مصاحبه شونده ۱۰	۹	۴	۷
مصاحبه شونده ۱۱	۴	۴	۴
مصاحبه شونده ۱۲	۸	۹	۳

جدول ۳-۱ تعداد ۳۴۶ کد باز استخراج شده از ۱۲ مورد مصاحبه

### ۳-۱ روایی و پایایی:

برای بررسی پایایی کدهای استخراج شده از روش محاسبه پایایی بازآزمون استفاده شده است که درصد پایایی بازآزمون برای این تحقیق ۸۴ درصد تعیین گردیده که قابلیت اعتماد کدگذاری ها مورد تأیید قرار گرفته است.

برای روایی و اعتبار کدهای استخراج شده از تکنیک دلفی در سه راند پیاپی و با فواصل زمانی یک ماهه استفاده گردیده است..

ردیف	مضمون فراگیر	راند اول		راند دوم		راند سوم	
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین
۱	فضای اجرا	۰/۹۶۸	۳/۳۱۱	۰/۵۸۸	۳/۸۵۰	۴/۰۹۶	۰/۳۱۸
۲	فضای بازرگانی	۰/۹۴۳	۳/۳۳۱	۰/۶۰۱	۳/۴۵۰	۳/۹۸۰	۰/۳۰۱
۳	فضای اقتصاد مقاومتی	۰/۸۴۳	۴/۰۱۱	۰/۵۹۸	۴/۱۹۰	۴/۲۵۶	۰/۳۶۱



۰/۳۵۲	۴/۰۹۲	۰/۶۵۱	۳/۸۹۲	۰/۹۰۴	۳/۵۷۹	جمع
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-----

جدول ۳-۲ نتایج سه مرحله تکنیک دلفی

در این پژوهش برای بررسی میزان اتفاق نظر در روش دلفی و هماهنگی نظرات خبرگان پژوهش از آزمون ضریب توافقی کندال استفاده گردید.

Asymp. Sig. سطح معناداری	Df درجه آزادی	Chi-square	Kendall's Wa ضریب کندال	عنوان مصاحبه	ردیف
۰/۰۰۱	۱۲۸	۳۰۷/۰۹۹	۰/۳۴۱	راند اول	۱
۰/۰۰۱	۹۹	۲۷۵/۲۲۲	۰/۴۳۶	راند دوم	۲
۰/۱۰۲	۴۹	۲۵۰/۸۸۷	۰/۷۸۳	راند سوم	۳

جدول ۳-۳ نتایج حاصل از آزمون کندال برای سه راند اصلی اجرایی در پژوهش

برای بررسی روایی ابزار جمع آوری اطلاعات (پرسشنامه) از شاخص روایی محتوا استفاده شده است که میانگین درصد شاخص مذکور برای سؤالات پرسشنامه ۸۲ درصد تعیین گردیده است، برای بررسی پایایی پرسشنامه پژوهش بر اساس آزمون آلفای کرونباخ، پایایی هر یک از عاملها در جدول زیر گزارش شده است. نتایج نشان می دهد که مقدار آلفای به دست آمده برای تمامی عوامل بالای ۰/۷ بوده و در حد قابل قبولی است.

آلفای کرونباخ کلی	پرسشنامه	مؤلفه ها	تعداد سؤال	آلفای کرونباخ
۰/۹۷۴	کل	فضای اجرا	۱۹	۰/۹۲۸
		فضای بازرگانی	۱۷	۰/۹۴۸
		فضای اقتصاد مقاومتی	۱۴	۰/۹۴۲

جدول ۳-۴ پایایی کلی و مؤلفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی

جهت تحلیل مولفه ها و برازش مدل از آمار استنباطی و تکنیک هایی همچون معادلات ساختاری استفاده شده است.

#### ۴- یافته های پژوهش:

۴-۱- مضمون های مرتبط با مؤلفه بازرگانی اجرای خط مشی عمومی در جدول زیر نشان داده شده است

مضمون-های اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها		
فضای اجرا	ماهیت	شرایط سیاسی	اجماع ها مبتنی بر یارگیری نه کارآیی		
			سیاسی شدن سازمان و رفتار مدیران در برخورد با مسائل		
			زد و بندهای سیاسی در حوزه تصمیم گیری بازرگانی		
			دلالی سیستمی در سازمان		
			تصمیمات کمیسیون های اقتصادی بازرگانی بدون حضور موثر نمایندگان اتاق بازرگانی و اصناف		
			استفاده از عبارات دو وجهی ( منصفانه - غیر منصفانه - موجه - غیر موجه ) در دعاوی حقوقی سیستم قضایی را به چالش میکشد.		
		موانع قانونی	موانع حقوقی	عدم تناسب برخی از احکام قاچاق با اصول تجارت جهانی	عدم الزامات قانونی جهت حمایت از تولید کننده و مصرف کننده
					تفسیر متفاوت از اجرای قانون نظام صنفی
					ضعف قوانین اصناف در برخورد با دست فروشان
					فساد اداری مجریان
					عدم احساس مسولیت
					پایین بودن انگیزه کارکنان
موانع مدیریتی	موانع انسانی	نداشتن دیدگاه آینده نگر	بی ثباتی مدیریتی در بخش دولتی		
			تعارض منافع مدیران با برنامه های اجرایی		
			فقدان نظام مشارکت و استفاده از عقاید دیگران		
			عدم مذاکره موثر مدیران با حوزه های اجرایی		
			بحران های منطقه ای		
			شرایط تحریم و نظامهای سلطه در مدیریت بخش بازرگانی		
محیط	موانع مذاکرانی	تحریم های بین المللی	عدم تنظیم قراردادهای تجاری بلحاظ شرایط تحریم		
			افزایش تحریم های کالایی - بیمه ای - مالی		
			میل به سود بیشتر و کاهش کمیت و کیفیت در محیط کسب و کار		
			ریسک پایین تجار در محیط های رقابتی		
			عدم تطبیق		
			مقررات با		
			عدم پاسخگویی نسبت به اتفاقات و کاستی های محیط به توجهی به شرایط محیط های پیرامونی کسب و کارهای نوین		

مضمون- های اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها
		شرایط محیطی	
	فناوری	به روز نبود دانش و شبکه	برخی از مدیران اجرایی فاقد دانش تخصصی تجارت خارجی و آشنایی با قرار داد ها هستند
		اطلاعات کارکنان	در دولت مردم شیوه انتقال فناوری در مجریان کندتر است
		روش های منسوخ	عدم استفاده از ارزشهای دیجیتال در مبادلات بازرگانی کندی روند مراحل انجام کار و عدم الکترونیکی شدن برخی از این فرایندها
	تدوین	فرآیند خط مشی گذاری	فقدان خط مشی ها و سیاست های جامع در حوزه بازرگانی فاصله در تدوین و اجرا
		ساختار خط مشی گذاری	فقدان ساختار اجرایی مناسب برای خط مشی گذاری ساختار نامنظم در تعیین استراتژیها
		عامل ذینفعان وابسته	واگذاری مدیریت های درآمد زا به وابستگان پایین بودن ریسک اجرایی
		فقدان نهادهای نظارتی	تشتت آرا در دعوای تجاری بعلت عدم تعریف واژه ها بی تفاوتی نسبت به اتفاقات شرایط کار کاهش نظارت بر ضوابط قانونی
		ناکارآمدی سیستم	بی تعهدی دولت در سال پایان عملکرد ناتوانی در پاسخگویی به حل مشکلات اصناف
	ارزیابی و کنترل	زد و بندهای سیاسی	فساد اداری مجریان عضویت در گروبندهای های سیاسی ضعف سیستمی نهادهای کنترلی
		فساد سیستمی	عضویت در حلقه های فساد غیر شفاف بودن پر هزینه بودن پیچیده بودن

مضمون- های اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها
			نااطمینانی

جدول ۴-۱ مضمون‌های مرتبط با مؤلفه فضای اجرای خط مشی عمومی در نرم افزار Nvivo همان گونه که جدول بالا نشان می‌دهد، مضمون‌های مرتبط با مؤلفه بازدارنده اجرای خط مشی عمومی کشور دارای پنج بُعد ماهیت خط مشی عمومی بازرگانی، محیط خط مشی عمومی بازرگانی، فناوری، تدوین خط مشی گذاری عمومی بازرگانی و ارزیابی و کنترل خط مشی عمومی بازرگانی می‌باشد.

۴-۲ مضمون‌های مرتبط با مؤلفه بازدارنده بازرگانی در جدول زیر نشان داده شده است:

مضمون اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها	
فضای بازرگانی	عملکردی	تعلل در فرایندها	سیکل طولانی در انجام خدمات بازرگانی	
			ساختار فرسوده در عملیات بخش بازرگانی و شرکتهای دولتی وابسته	
		بی انضباطی اقتصادی	عدم مشارکت	مقطعی بودن برنامه های عملکردی برای حل مشکلات
				مشکلات در فرایند تامین و تولید و توزیع بخش بازرگانی ناپایداری قیمت ها
	دلالسی سیستمی	اهداف غیر واقعی	عدم رغبت در برنامه های تامین مالی و گشایش اعتبار اسنادی	
			فقدان اعتماد عمومی به سرمایه گذاری در بخش تولید و بازرگانی	
			وجود شبکه های مافیایی در تجارت و بازرگانی	
	هدف گذاری	فقدان زنجیره اطلاعات	عدم هم افزایی در مدیریت عملکرد نظام تجاری	انحصار دولتی و تصدی گری بنگاه های توسط شرکت دولتی بازرگانی
				راهبرد های غیر مشخص و اختصاص الویت های متعارض
		فقدان مدیریت یکپارچه اقتصادی	ابزار اجرایی	عدم انعطاف قوانین بازرگانی در شرایط اقتصادی خاص
غیر عملیاتی شدن برنامه های بلند مدت با تغییر شرایط				
			اقدامات پراکنده برای تحقق اهداف	
			ابزارهای وصول مطالبات حقوق بازرگانی به شیوه مستقیم	

مضمون اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها		
		عدم استفاده از ابزارهای تشویقی	قابل حصول تر میباشد		
			لحاظ نکردن ابزارهای تشویقی در پرداخت های داوطلبانه		
			ناهمسویی ابزار اجرا		
		فساد در مراحل حقوق بازرگانی	عدم انعطاف در قوانین وصول مطالبات بازرگانی	ضعف قوانین حمایتی کافی نبودن ضوابط حمایت از تجار در شرایط کرونایی	اعمال نظر و تشخیص کارشناس برآورد زمینه فساد را ایجاد میکند
					تفسیر متفاوت در اعمال بخشودگی ها
					بی انطباقی در اجرای سیاست های مالی بخش بازرگانی
		ناکارآمدی نهادهای نظارتی	کنترل	مدیریت عامرانه	بی تفاوتی نسبت به اتفاقات و انحرافات در محیط کسب و کار
					بی تعهدی دولت در سالهای پایان عملکرد
					تعارض منافع مدیران بازرگانی در برنامه های اجرایی
		سازو کار نامناسب ارزیابی	شایسته سالاری	تغییر مستمر مدیریت بازرگانی کشور	فقدان اختیار لازم در مجریان
عدم وجود گفتمان مشترک با سایر دستگاه های اقتصادی و بخش خصوصی					
سوء رفتار شغلی مدیران در تشدید بدبینی در سرمایه های اجتماعی					
توجه به ارزیابی های صوری مدارک بجای ارزیابی عینی و واقعی	شایسته سالاری	فقدان نظام	توجه به ارزیابی های صوری مدارک بجای ارزیابی عینی و واقعی		
			سفارشی شدن برخی از ارزیابی های تعیین قیمت نهادها		
			ایجاد رعب و وحشت در بروکراسی نظارت		
بی ثباتی مدیریتی و غیر تخصصی بودن انتصابات	شایسته سالاری	فقدان نظام	بی ثباتی مدیریتی و غیر تخصصی بودن انتصابات		
			اعمال نفوذ در انتصابات		
			فقدان بانک اطلاعات کارآمد مدیران		
بی تفاوتی از نتایج مثبت یا منفی انجام کار	شایسته سالاری	فقدان نظام	بی تفاوتی از نتایج مثبت یا منفی انجام کار		
			عدم احساس مسولیت		

مضمون اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها
		پروری و مدیریت استعداد	بی تعهدی مدیران و کارکنان نسبت به کار و محیط پیرامون
		جابجایی حزبی و گروهی	بی انضباطی در نحوه صادرات توسط گروه‌های ویژه و ذی نفوذ دخالت شبه نظامیان در اقتصاد تصویب لوایح قانون تجارت بدون توجه به مخاطب (بخش خصوصی و اتاق بازرگانی) اعمال نفوذ در مزایده های خرید از شرکت های بازرگانی
	نداشتن دیدگاه آینده نگر		تغییرات پست های حساس بصورت اتوبوسی تغییر مدیریت شرکتهای وابسته بازرگانی بر اساس قرابت و دوستی ها انجام فعالیت های اقتصادی زود بازده و تبلیغاتی

جدول ۴-۲ مضمون‌های مرتبط با مؤلفه بازدارنده بازرگانی در نرم افزار Nvivo همان گونه که جدول بالا مشاهده می گردد، مضمون‌های مرتبط با مؤلفه بازدارنده بازرگانی دارای پنج بُعد عملکردی، هدف گذاری، ابزار اجرایی، کنترل و شایسته سالاری می‌باشد.

۳-۴ مضمون‌های مرتبط با مؤلفه بازدارنده اقتصاد مقاومتی در جدول زیر نشان داده شده است

مضمون اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها
فضای اقتصاد مقاومتی	شرایط اقتصادی	اقتصاد مقاومتی و شعار زدگی	عدم درک مشترک مفهوم اقتصاد مقاومتی در بخش‌های بازرگانی
			اهداف مبهم و شعاری در واحدهای بازرگانی
			قدرت پایین بخش‌های بازرگانی در تحلیل مباحث اقتصاد مقاومتی
		تخلفات اقتصادی	عدم شفافیت قوانین اقتصادی
			عدم وجود نقشه راه اجرایی در شیوه های برخورد با متخلفان
		عدم شفافیت اقتصادی	عدم شفافیت در عملکرد بنگاه‌های شبه دولتی
			فقدان مدیریت یکپارچه در اقتصاد مقاومتی
			بنگاه داری دولت در اقتصاد

مضمون‌های اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها
			هدف گذاری مبهم و غیر واقعی در شرایط اقتصادی
	شرایط سیاسی	تبدیل نگرش اقتصادی مدیران به کارکردهای سیاسی	عدم تامین پیش نیاز اقتصاد مقاومتی
			ناکارآمدی ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی
			مدیران اقتصادی قدرت پیاده سازی سیاست های اقتصاد مقاومتی را ندارند
			قدرت پایین حل مسله در صورت عدم اجرای سیاست های اقتصاد مقاومتی
		حل تعارض بین مدیران	اختلاف نظر در ادارک فساد در جامعه از منظر اقتصاد مقاومتی
		ضعف دیپلماسی با کشور های هدف	عدم روابط با دنیای خارج از کشور منجر به عدم جذب سرمایه گذاری، تکنولوژی شده است
			بدبینی در روند مذاکرات
			تعاملات شبکه ای بجای ارتباط موثر و مستقیم است.
	شرایط تحریم	بحرانهای منطقه ای و تاثیر آن بر مبادلات بازرگانی	تنش های غیر قابل پیش بینی منطقه ای
			عدم استفاده مناسب از ظرفیت ها در کاهش آثار منفی بمنظور کاهش آثار تکانه های اقتصادی
		کاهش تجارت متاثر از نظام سلطه	عدم تعریف واکنش های هوشمند در برابر اختلال های داخلی و خارجی
			عدم ثبیت نرخ ارز
		ظرفیت خالی تولید ناشی از شوک های اقتصادی	فقدان الزامات قانونی جهت حمایت از تولید کننده و مصرف کننده
	انحصاری و تصدی گری		عدم بستر سازی برای صادرات و تولید توسط اتاق بازرگانی و دولت در شرایط بحران
			محیط کسب و کار بازدارنده و غیر کار آفرین
			بروکراسی و تراکم قوانین با ساختاری غیر انعطاف

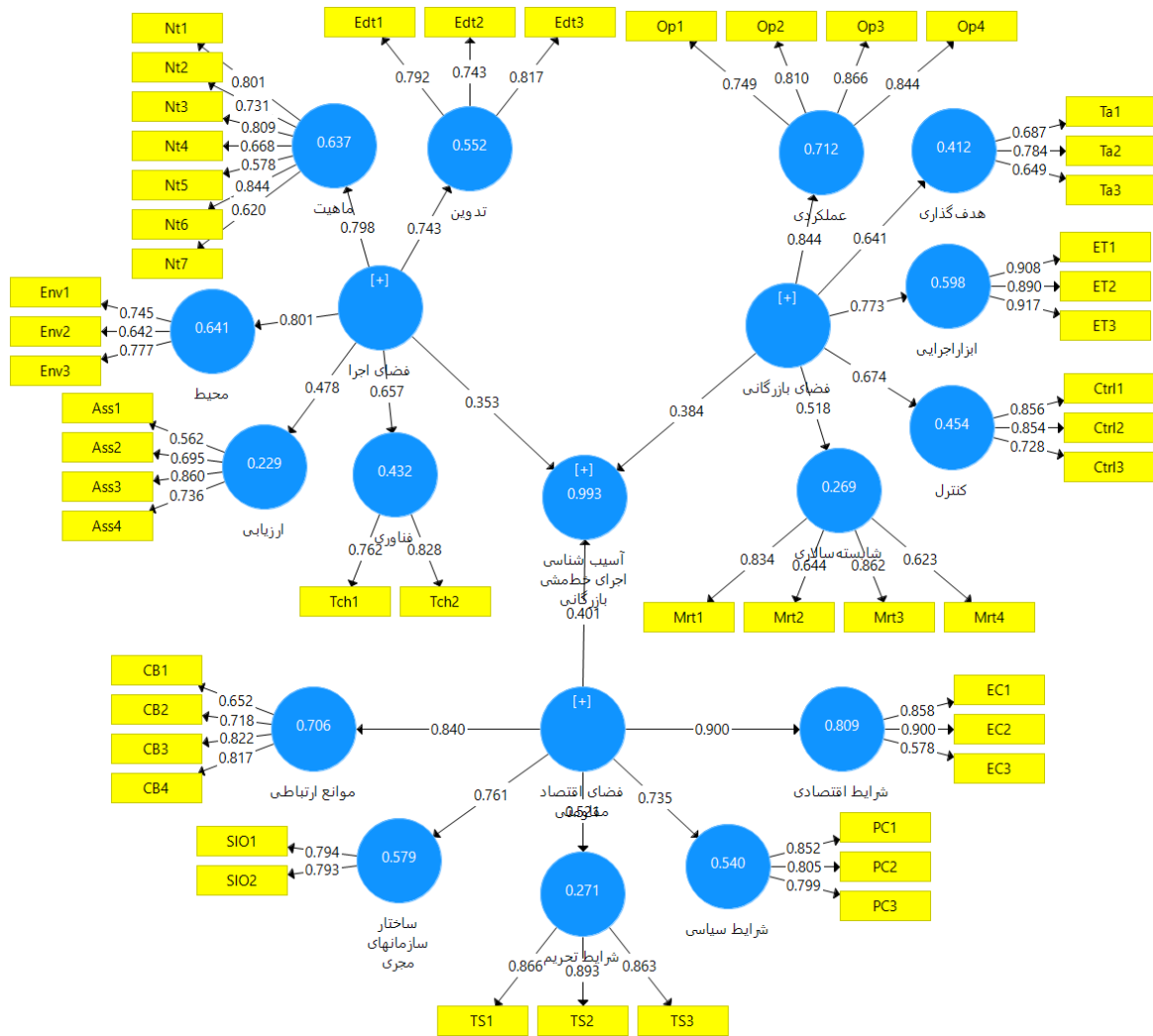
مضمون‌های اصلی	مضمون‌های سازمان دهنده	مضمون پایه	کدها	
		دولت در تجارت		
	ساختار سازمانهای مجری	هدف گذاری مبهم و ساختار بیمار گونه اقتصاد مقاومتی	هدف گذاری ها تا حدودی اسمی بوده و خبری از عملیاتی شدن نیست محورهای اقتصاد مقاومتی دارای ابهام و فاقد هدف گذاری در مقاطع زمانی خاص میباشد	
	موانع ارتباطی	اقتصاد مقاومتی و همسو شدن آن با اقتصاد جنگی	نگرش یکباره و جهادی برای حل مشکلات اقتصادی لحاظ کردن تاکتیک های جنگی با هدف تحقق اهداف جهادی	
		ضعف دیپلماسی ارتباطی	عدم ارتباط مستمر تجار و بازرگانان با سفارتخانه ها و کارگزاران اقتصادی عدم انعقاد پیمانهای همکاری با کشورهای منطقه	
		ارتباط ناهماهنگ بین اعضا ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی	عدم الزام به اجرای تصمیمات ستاد هماهنگی اقتصاد مقامتی عدم وجود روابط مناسب و هماهنگی در اجرای مصوبات ستاد اقتصاد مقاومتی	

جدول ۳-۴ مضمون‌های مرتبط با مؤلفه بازدارنده اقتصاد مقاومتی در نرم افزار Nvivo همان گونه که جدول بالا نشان می‌دهد، مضمون های مرتبط با مؤلفه بازدارنده اقتصاد مقاومتی دارای پنج بُعد شرایط اقتصادی، شرایط سیاسی، شرایط تحریم، ساختار سازمان های مجری و موانع ارتباطی می‌باشد.

#### ۴-۴ بررسی مدل مفهومی تحقیق

برای بررسی مدل مفهومی تحقیق از مدل سازی PLS-SEM استفاده شده است. ضرایب مسیر در حالت استاندارد هستند و مقدار آن ها بین -۱ تا +۱ تغییر می کنند.





شکل ۴-۱ ضرایب مسیر در مدل مفهومی پژوهش

هرچه مقدار ضریب مسیر به یک و یا منفی یک نزدیک تر باشد تأثیرگذاری آن مسیر بیشتر است. ضرایب استاندارد مدل های بیرونی (بارهای عاملی) به نوعی نشان دهنده اعتبار سازه است. ضرایب مسیر مدل های بیرونی بین ۰ تا ۱ تغییر می کنند.

۴-۵ بررسی روابط متغیرهای پژوهش

ردیف	رابطه	ضریب مسیر	t-Value	P-Value	نتیجه
۱	فضای اجرا ← آسیب شناسی خط مشی بازرگانی	۰,۳۵۳	۳۷,۲۷۸	۰,۰۰۰	معنادار
۲	فضای اقتصاد مقاومتی ← آسیب شناسی خط مشی بازرگانی	۰,۴۰۱	۷,۰۶۷	۰,۰۰۰	معنادار

ردیف	رابطه	ضریب مسیر	t-Value	P-Value	نتیجه
۳	فضای بازرگانی	←	۰,۳۸۴	۳۰,۲۳۰	۰,۰۰۰
		آسیب شناسی خط مشی بازرگانی			معنادار

جدول ۴-۴ نتایج آزمون روابط

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می شود تمامی روابط بین متغیرهای اصلی در مدل پژوهش معنادار بوده ( $P < 0,05$ ) و بنابراین عوامل مرتبط با هر بخش تاثیر معناداری بر متغیر وابسته دارند.

۴-۶ نتایج آزمون فریدمن برای مقایسه اولویت مولفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور:

**فرض صفر ( $H_0$ ):** بین اولویت مؤلفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی، از دیدگاه کلیه آزمودنی ها تفاوت معنی داری وجود ندارد. با توجه به غیر طبیعی بودن توزیع آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی برای بررسی فرضیه از آزمون فریدمن استفاده شده است

عوامل آسیب شناسی اجرای خط مشی عمومی بازرگانی	میانگین رتبه	خی دو ( $\chi^2$ )	درجه آزادی	sig
فضای اجرایی	۲,۵۹	۱۵۸,۴۴۷	۲	۰,۰۰۱*
فضای بازرگانی	۲,۲۵			
فضای اقتصاد مقاومتی	۱,۷۰			

تفاوت معنی دار در سطح  $p \leq 0,05$

جدول ۴-۵ نتایج آزمون فریدمن برای مقایسه اولویت مولفه های آسیب شناسی

با توجه به جدول بالا، نتایج آزمون فریدمن نشان داد که بین اولویت مؤلفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی تفاوت معنی داری وجود دارد، در نتیجه فرضیه صفر مبنی بر عدم تفاوت بین اولویت مؤلفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی از دیدگاه کلیه آزمودنی ها رد می شود. همچنین نتایج آزمون فریدمن نشان می دهد که عامل با دارنده فضای اجرا با میانگین رتبه ۲,۵۹ بالاترین اولویت و عامل با دارنده فضای اقتصاد مقاومتی با میانگین رتبه ۱/۷۰ پایین ترین اولویت را از دیدگاه کلیه آزمودنی ها به خود اختصاص داده است

براساس مبانی نظری و مصاحبه های صورت گرفته با خبرگان پژوهش، کدگذاری طی ۳ مرحله نام گذاری مضامین ( فراگیر ، سازمان دهنده ، پایه ) طبقه بندی شده است، ابعاد فراگیر پژوهش عبارتند از بعد فضای اجرای خط مشی عمومی، بعد فضای بازرگانی و بعد فضای اقتصاد مقاومتی. بعد فضای اجرای خط مشی عمومی شامل پنج مضمون سازمان دهنده که عبارتند از ماهیت، تدوین، محیط، ارزیابی، فنآوری جمعا با ۱۹ کد پایه. بعد فضای بازرگانی شامل پنج مضمون سازمان دهنده که عبارتند از عملکرد، هدف گذاری، ابزار اجرایی، کنترل، شایسته سالاری جمعا با ۱۷ کد پایه. بعد اقتصاد مقاومتی شامل پنج مضمون سازمان دهنده که عبارتند از شرایط اقتصادی، شرایط سیاسی، شرایط تحریم، ساختار سازمانهای مجری، موانع ارتباطی جمعا با ۱۴ کد پایه استخراج شد

۵-۱ وضعیت اولویت بندی مولفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی

نتایج آزمون فریدمن نشان داد که بین اولویت مؤلفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی تفاوت معنی داری وجود دارد، در نتیجه فرضیه صفر مبنی بر عدم تفاوت بین اولویت مؤلفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی از دیدگاه کلیه آزمودنی ها رد می شود. همچنین نتایج آزمون فریدمن نشان می دهد که عامل فضای اجرا با میانگین رتبه ۲/۵۹ بالاترین اولویت و عامل فضای اقتصاد مقاومتی با میانگین رتبه ۱/۷۰ پایین ترین اولویت را از دیدگاه کلیه آزمودنی ها به خود اختصاص داده است.

۵-۲ وضعیت برازش مدل اندازه گیری آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی بر مبنای الگوی طراحی شده

در این پژوهش از تحلیل عاملی اکتشافی برای شناسایی و تعیین عوامل آسیب رسان در اجرای خط مشی گذاری عمومی بازرگانی با رویکرد اقتصاد مقاومتی استفاده شده است که در ابتدا برای اطمینان از کفایت نمونه از معیار kmo و برای تعیین همبستگی بین متغیرها از آزمون بارتلت استفاده گردید. کفایت نمونه برابر با ۰/۹۴۷ بدست آمد که نشان دهنده این مورد است که تعداد نمونه ها برای تحلیل عاملی مناسب بوده اند. نتایج آزمون بارتلت نیز نشان داد که استفاده از تحلیل عاملی مناسب بوده و عامل های ایجاد شده از متغیرها از اعتبار لازم برخوردارند. بدین ترتیب هم عامل های هر یک از متغیرها اعتبار لازم را دارند و هم نمونه آماری کافی بوده است. براساس پرسشنامه ای که تدوین گردیده است ۵۰ سوال در راستای ۳ مولفه اصلی پژوهش که شامل مولفه های فضای اجرا، مولفه های فضای بازرگانی و مولفه های فضای اقتصاد مقاومتی بودند طراحی گردیدند، حداقل بارعاملی هر یک از سوالات پژوهش باید ۰/۵ باشد که تمام سوالات پژوهش بارعاملی بالاتر از ۰/۵ را بدست آوردند. هرچه مقدار بار عاملی یک شاخص در رابطه با یک سازه مشخص بیشتر باشد، آن شاخص سهم بیشتری در تبیین آن سازه ایفا می کند. بنابراین بالا بودن بارعاملی شاخص های پژوهش حاکی از سهم بالای شاخص ها در تبیین سازه های تحقیق می باشد. همچنین میزان ثبات یا پایایی هر یک از عوامل بازدارنده را با استفاده از

آلفای کرونباخ به دست آورده که بازدارنده اجرایی دارای آلفای کرونباخ  $0/724$ ، فضای بازرگانی  $0/786$  و فضای اقتصاد مقاومتی دارای  $0/705$  می باشد که نشانگر پایایی و ثبات درونی پرسشنامه تدوین شده برای هر یک از مولفه های پژوهش می باشد. طبق آزمون کلموگروف اسمیرنوف، سطح معناداری هر سه متغیر پژوهش و کل متغیرها بالای  $0/05$  بوده که نشانگر طبیعی بودن توزیع داده های پژوهش می باشد.

شاخص کیفیت مدل اندازه گیری آسیب شناسی اجرای خط مشی های بازرگانی با رویکرد اقتصاد مقاومتی به وسیله شاخص افزونگی با روایی متقاطع و اشتراک با روایی متقاطع مورد اندازه گیری قرار گرفت که به بررسی توانایی مدل در پیش بینی متغیرهای وابسته پرداخته است. افزونگی با روایی متقاطع و اشتراک با روایی متقاطع به ترتیب در مولفه های فضای اجرای خط مشی،  $0/250$  و در مولفه فضای بازرگانی  $0/345$  و در فضای اقتصاد مقاومتی  $0/229$  می باشد که با توجه به مقادیر مثبت هر کدام از آنها مدل مورد نظر را تایید می کند که نشانگر توانایی مدل در پیش بینی متغیرهای وابسته می باشد.

پس از اینکه مدل پژوهش برازش گردید، فرضیه های پژوهش مورد آزمون قرار گرفته و به برازش جزئی مدل پرداخته شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها نشان می دهد که مؤلفه های آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی اثر مثبت و معنی داری در مدل داشته است. همچنین نتایج آزمون مدل معادلات ساختاری نشان داد که مقادیر ضرایب اثر، مقادیر ارزش  $t$ ، مقدار واریانس تبیین شده و سطح معنی داری مدل اندازه گیری آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی دارای اثر معناداری ( $P < 0/01$ ) در این مدل می باشد. ضرایب مسیر یا ضرایب اثرگذاری هر مولفه و معناداری این ضرایب مورد بررسی قرار گرفتند که مولفه فضای اجرا با ضریب مسیر  $0/353$  و آماره  $T$  به مقدار  $37/278$  بر اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی تاثیر معناداری دارد. بنابراین این رابطه معنادار بوده و تایید می شود. مولفه فضای بازرگانی با ضریب مسیر  $0/384$  و آماره  $T$  به مقدار  $30/230$  بر اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور تاثیر معناداری دارد. بنابراین این رابطه نیز مورد تایید قرار گرفته است. مولفه فضای اقتصاد مقاومتی با ضریب مسیر  $0/401$  و آماره  $T$  به مقدار  $37/067$  بر اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور تاثیر معناداری دارد. همچنین مقدار ضریب تعیین چندگانه ( $R^2$ ) برابر  $0/993$  است که این ضریب توانایی پیش بینی متغیر وابسته توسط متغیر مستقل را بررسی می کند و حاکی از آن است که مولفه های مورد نظر توانسته اند  $99/3$  درصد از تغییرات اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی را پیش بینی کند. بنابراین هر سه مولفه فضای اجرا، بازرگانی و اقتصاد مقاومتی بر متغیر پنهان پژوهش یعنی اجرای خط مشی عمومی بازرگانی در سطح  $P < 0/01$  اثر معناداری دارند و روابط بیان شده مورد تایید قرار گرفتند.

نیکویی برازش برای سنجش شباهت میان منحنی های تجربی و منحنی های نظری است که نتایج مربوط به بررسی شاخص های نیکویی برازش مدل آسیب شناسی اجرای خط مشی های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی نشان داد که  $GOF$  برای مدل این تحقیق برابر  $0/40$  می باشد که توانایی پیش بینی مدل را مورد بررسی قرار داده عبارتی این که آیا مدل آزمون شده در پیش بینی متغیرهای پنهان درون زا موفق بوده است و لذا مدل ساختاری پژوهش حاضر از برازش مناسبی برخوردار است و در نتیجه برازش و اعتبار سنجی مدل به دست آمده در روش کیفی تایید می شود.

- اصلی پور، حسین (۱۳۹۹). شناسایی دوگان‌های خط‌مشی‌گذاری عمومی در حوزه محیط زیست ایران. نشریه سیاست‌گذاری عمومی، ۱.
- الوانی، سید مهدی؛ پورسعید، سید بهزاد؛ هادی پیکانی، مهربان (۱۳۹۰). مروری بر مدل‌های خط‌مشی‌گذاری در نظام آموزش عالی. فصلنامه مجلس و راهبرد، ۱۱(۵۹)، ۱۰۲-۷۳.
- الوانی، سید مهدی؛ شریف زاده، فتاح (۱۳۹۶). فرآیند خط‌مشی‌گذاری عمومی. تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- دانایی فرد، حسن؛ ثقفی، عمادالدین و مشبکی اصفهانی، اصغر (۱۳۸۹). اجرای خط‌مشی عمومی: بررسی عقلانیت در مرحله تدوین خط‌مشی. پژوهش‌های مدیریت در ایران، ۱۴(۴)، ۱۰۵-۷۹.
- دانایی فرد، حسن؛ حیدری، محمدمهدی؛ آذر، عادل؛ قلی‌پور، رحمت‌الله (۱۳۹۴). فهم خاتمه خط‌مشی‌های عمومی در ایران؛ پژوهشی بر مبنای نظریه پردازی داده بنیاد. اندیشه مدیریت راهبردی، ۹(۱).
- دلشاد، بابک؛ اسدی، اسماعیل (۱۳۹۹). تبیین، شناسایی، طبقه‌بندی و موانع اجرای خط‌مشی عمومی در حوزه پولی و مالی (مطالعه مورد ستاد مرکزی بانک کشاورزی سال ۱۳۹۹). هفتمین کنفرانس بین‌المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در مدیریت، علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و فرهنگی، اصفهان.
- ضابط پور، حسین؛ امین، علی اکبر؛ رضایی، علی محمد؛ صالحی، ابراهیم (۱۳۹۸). شناسایی و اولویت‌بندی موانع و چالش‌های اجرای خط‌مشی‌های آموزش عالی در ایران. نشریه جامعه‌شناسی نهاد‌های اجتماعی، ۱۳.
- عباسی، عباس؛ معتضدیان، رسول؛ میرزایی، محمدقاسم. (۱۳۹۵). بررسی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی. پژوهش‌های مدیریت منابع سازمانی، ۶(۲)، ۴۹-۶۹.
- کاظمی رهبر، مجتبی؛ افشارنژاد، علیرضا؛ امینی سابق، زین‌العابدین؛ ساده، احسان (۱۳۹۹). ارائه مدل آسیب‌شناسی خط‌مشی‌گذاری در حوزه تعاون (مورد مطالعه: اداره کل تعاون استان تهران). نشریه مدیریت کسب و کار، ۴۶.
- ملاحسینی، لیلا؛ طاهری هشی، علی و امینی سابق، زین‌العابدین (۱۳۹۷). شناسایی و اولویت‌بندی موانع اجرای خط‌مشی عمومی در واحدهای منابع انسانی در وزارت نفت. چهارمین همایش بین‌المللی افق‌های نوین در علوم انسانی و مدیریت، تهران، انجمن افق نوین علم و فناوری.

Alvstam, C. G., & Lindberg, L. (2020). The Challenges to EU Trade Policy in a Changing World Order. In *The European Union in a Changing World Order*, 81-114. Palgrave Macmillan, Cham.

Bartholomew, U. & Chukwuemeka, E. E.O. (2013). The Obstacles to Effective Policy Implementation by the Public Bureaucracy in Developing Nations: The Case of Nigeria/Singaporean. *Journal of Business Economics and Management Studies*, 1(8), 34-43.

Costa Barbosa, M., Alam, K., Mushtaq, S. (2016). Water policy implementation in the state of São Paulo, Brazil: Key challenges and opportunities. *Environmental Science & Policy*, 60: 11–18.

Mac Neil, M., Koch, M., Kuspinar, A., Juzwishin, D., Stolee, P. (2019). Enabling health technology innovation in Canada: Barriers and facilitators in policy and regulatory processes. *Health Policy*, 123(2), 203-214.

McTigue, C., Monios, J., Rye, T. (2018). Identifying barriers to implementation of local transport policy: An analysis of bus policy in Great Britain. *Utilities Policy*, 50, 133-143.

Pressman, J. L. and Wildavsky, A. B. (2018). *Implementation*, 3rd ed. Berkeley: University of California Press.

Wu, J., Zuidema, C., Gugerell, K., Roo, G. (2017). Mind the gap! Barriers and implementation deficiencies of energy policies at the local scale in urban China. *Energy Policy*, 106, 201–211.